

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
державної установи
«Запорізький слідчий ізолятор»
08.10.2024**

м. Київ, 2024 р.

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 08 жовтня 2024 року групою НПМ здійснено відвідування державної установи «Запорізький слідчий ізолятор» (далі – установа, СІЗО) (фото 1 та 2).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Нікулін Віталій Андрійович, представник Уповноваженого з прав людини в місцях несвободи;

Волков Михайло Валерійович, представник Уповноваженого у Запорізькій області;

Хведчук Віталій Васильович, заступник директора Департаменту – начальник відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Тищенко Руслан Станіславович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Потапович Павло Васильович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Бізденежний Сергій Романович, представник громадської організації;

Діденко Андрій Андрійович, представник громадської організації;

Миронова Олена Анатоліївна, представник громадської організації.

Установа знаходиться за адресою: 69011, місто Запоріжжя, вулиця Перша ливарна, 36.

Начальник установи – **Азаров Олексій Васильович**.

Штатна чисельність персоналу установи складається із 207 посад (станом на 08.10.2024 загальний некомплект складає 9%), з яких 34% працівників жіночої статі.

Планове наповнення установи – 773 особи.

У день відвідування в СІЗО утримувалося 470 осіб, з них:

ув'язнених – 416 осіб;

засуджених – 29 осіб, з них:

засуджених до довічного позбавлення волі – 5 осіб;

засуджених, залишених для роботи з господарського обслуговування установи – 9 осіб.

На оперативно-профілактичному обліку в установі перебувала 21 особа, з них:

12 осіб – схильних до самогубства та членушкодження;

4 особи – схильних до членушкодження;

5 осіб – схильних до самогубства.

У ході відвідування СІЗО представникам групи НПМ надано можливість безперешкодного доступу до усіх приміщень, будівель та споруд, розташованих на території установи.

Групою НПМ проведено опитування 225 засуджених (ув'язнених). Інформації про випадки катувань або жорстокого поводження з ними, до представників групи НПМ не надходило.

У ході відвідування групою НПМ здійснено обхід камерних приміщень та проведено конфіденційне спілкування з військовополоненими, за результатами якого встановлено, що працівники установи поводяться з військовополоненими гуманно, випадків насильства, репресалій, жорстокого поводження і тортур, образливого, принизливого чи несхвального ставлення або залякування не встановлено.

Слід зазначити, що керівництвом установи організовано проведення ремонтних робіт для підтримання у належному стані окремих приміщень СІЗО, а саме:

приміщень гуртожитку для засуджених, залишених для роботи з господарського обслуговування (фото 3 та 4);

приміщення для забезпечення права засуджених на користування засобами IP-телефонії (фото 5);

приміщень лазне-прального комплексу (фото 6 та 7);

приміщень (кімнат) для короткострокових та тривалих побачень (фото 8 та 9);

навчального класу № 2 (фото 10);

окремих приміщень їдальні (фото 11 та 12);

окремих камерних приміщень режимних корпусів установи (фото 13 та 14).

Крім того, для якісного забезпечення лазне-прального комплексу установи гарячим водопостачанням, в його приміщеннях встановлено електричні водонагрівачі.

Попередні зауваження

Попереднє відвідування установи групою НПМ здійснено 30 липня 2020 року, за результатами якого представниками групи НПМ вказувалося на наявність порушень прав утримуваних осіб:

на достатній життєвий рівень;

на життя;

на професійну правничу допомогу;

низка інших порушень прав людини.

Слід зазначити, що надані за результатами попереднього відвідування окремі рекомендації (зокрема, у частині наявних порушень прав утримуваних осіб на достатній життєвий рівень, на життя тощо) у повному обсязі не виконано, попередньо зазначені окремі недоліки у цілому продовжують мати місце.

Окрім цього, у ході відвідування СІЗО представниками групи НПМ встановлено порушення вимог діючих нормативно-правових документів, невиконання яких буде призводити до порушень прав людини та недотримання міжнародних стандартів поведінки із засудженими та особами, узятими під варту.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України)

1. У порушення вимог пункту 8 розділу 5 Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю у слідчих ізоляторах, виправних та виховних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 26.06.2018 № 2025/5 (далі – Порядок використання технічних засобів) відеокамерами в установі не у повному обсязі обладнано: камерні приміщення збірного відділення; сходові клітини, службові та підсобні приміщення адміністративного будинку, будинки режимного призначення, структурні ділянки СІЗО тощо.

У доповіді Європейського комітету із запобігання катуванням та нелюдському або такому, що принижує гідність, поведінню чи покаранню Уряду України за наслідками проведеного візиту 4 - 13 серпня 2020 року до України [CPT/Inf (2020) 40] зазначено, що застосування відеозаписів за допомогою стаціонарних та портативних приладів є потенційною та важливою гарантією проти жорстокого поведіння, а також корисним заходом безпеки.

Зазначене призводитиме до відсутності фіксації випадків фізичного впливу або інших зловживань з боку персоналу установи та інших утримуваних осіб.

У той же час, в СІЗО здійснюється цілодобове відеоспостереження за ув'язненими та засудженими у камерних приміщеннях, де вони проживають (фото 15).

Європейський комітет у своїх доповідях постійно наголошує, що застосування цілодобового відеоспостереження у житлових або камерних приміщеннях суттєво порушує право на приватне життя і робить увесь режим ще більш тяжким.

У своїх рішеннях Європейський суд з прав людини зазначає, що цілодобове відеоспостереження в камерних приміщеннях за ув'язненими є порушення вимог статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (наприклад,

справа «Case of Gorlov and others v. Russia» (заява № 27057/06, № 56443/09 і № 25147/14).

2. Частиною 2 статті 7 Закону України «Про попереднє ув'язнення» визначено, що основними вимогами режиму в місцях попереднього ув'язнення є роздільне тримання різних категорій засуджених та осіб, взятих під варту, передбачених статтею 8 зазначеного Закону.

Під час конфіденційного спілкування із особами, які утримуються в СІЗО, та вивченням камерних карток утримуваних осіб встановлено, що в камерах №№ 17, 20 та 19 засуджені утримуються разом із особами, які перебувають під вартою.

Такий стан справ призводитиме до конфліктів серед утримуваних осіб та вчинення злочинів під час їх утримання в СІЗО.

3. У камерних приміщеннях №№ 17, 20 та 15 встановлено порушення вимог підпункту 1 пункту 2 розділу III Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО) та статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що забезпечує право на повагу до приватного життя.

Так, ліжка у зазначених камерних приміщеннях розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує утримуваним особам особистого простору та порушує правило 18.1 Європейських пенітенціарних правил (далі – ЄПП) (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (фото 16 та 17).

4. У камерних приміщеннях, які використовуються як дисциплінарний ізолятор, відстань між протилежними стінами складає всього 1,4 м.

Європейський комітет у своїй доповіді Уряду України за наслідками візиту до України [СРТ/Inf (2020) 40] рекомендував розширити або вивести з експлуатації будь-які камери розміром менш ніж 6 м² (без урахування санітарних вузлів) і щоб відстань між протилежними стінами кожної камери складала не менш ніж два метри.

Довідково: замірювання відстані між протилежними стінами у камерних приміщеннях ДІЗО/ПКТ здійснювалося з використанням сертифікованого далекоміру «Bosch PLR 25».

5. Також, у вищезазначених дисциплінарних приміщеннях, засуджені утримуються поодиноці. Європейський комітет у 21 Загальній доповіді [СРТ/Inf (2011) 28] зазначає, що одиночне ув'язнення може мати надзвичайно руйнівні наслідки для психологічного, соматичного та соціального здоров'я для утримуваних осіб. Окрім цього, таке тримання може створювати умови для навмисного жорстокого поводження з ув'язненими.

Порушення права на працю та захист від експлуатації (стаття 23 Загальної декларації прав людини, стаття 43 Конституції України)

6. В установі встановлено факти трудової експлуатації засуджених. У ході відвідування групою НПМ встановлено, що засуджені працюють більше 40

годин на тиждень, що є порушенням статті 52 Кодексу законів про працю України, статті 119 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України) та пункту 5.1 Інструкції про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження волі або позбавлення волі, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 07.03.2013 № 396/5 (далі – Інструкція про працю).

У розділі V пункту 5.1.1 Інструкції про працю зазначено, якщо за характером виробництва та умовами роботи, а також виходячи з особливостей функціонування установ виконання покарань, запровадження п'ятиденного робочого тижня є недоцільним, за рішенням начальника установи виконання покарань, погодженим з міжрегіональним територіальним органом Міністерства юстиції з питань виконання кримінальних покарань, встановлюється шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем. При шестиденному робочому тижні тривалість щоденної роботи не може перевищувати 7 годин при тижневій нормі 40 годин.

Відповідно до «Графіку роботи лазні (помивки та прання)», затвердженого начальником СІЗО, встановлено, що робочий день засудженого, який працює у лазне-пральному комплексі, розпочинається о 8 годині, а закінчується о 17 годині у будні дні. Окрім цього, засуджений залучається до 4 годин праці у вихідні дні. Таким чином, робочий тиждень зазначеного засудженого складає близько 53 годин без жодного вихідного дня, що перевищує норму, встановлену законодавством.

7. Згідно статті 119 КВК праця осіб, засуджених до позбавлення волі, оплачується відповідно до її кількості і якості. Окрім цього, у пункті 6.1. Інструкції про працю зазначено, що заробітна плата, нарахована засудженим, за умови виконання ними норми виробітку або тривалості робочого часу, не може бути менше законодавчо встановленого мінімального розміру заробітної плати.

Під час вивчення відповідної службової документації та у ході спілкування з працівниками установи встановлено, що засуджений І. залучається до оплачуваної праці в установі за строковим трудовим договором на 0,5 ставки. Однак, фактично зазначений засуджений працює повний робочий день (у тому числі залучається до праці у вихідні дні).

8. У трудових договорах, які укладаються із засудженими, не передбачено належних умов для праці засуджених.

Зокрема у вказаному документі не зазначено трудові функції, які зобов'язаний виконувати працівник (посада та перелік посадових обов'язків), не визначено робоче місце та не вказано, якими необхідними для роботи засобами роботодавець має забезпечити робітника, що є порушенням правил внутрішнього трудового розпорядку, які передбачені пунктом 3.1 розділу III Інструкції про працю.

Порушення права на інформацію (стаття 34 Конституції України, стаття 5 Закону України «Про інформацію»)

9. У порушення вимог пункту 2 глави 3 розділу VIII ПВР СІЗО окремі камери, жилі приміщення, бібліотека, кімната для виховної роботи, палати медичної частини (лікарняного закладу), карцери та коридори прогулянкових двориків установи у повному обсязі не радіофіковані.

Таким чином, у порушення вимог правила 24.10 ЄПП засуджені та ув'язнені не мають можливості регулярно одержувати інформацію про суспільні події по радіо.

10. У порушення вимог пункту 2 глави 3 розділу VIII ПВР СІЗО та Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5 (далі – Норма забезпечення), в установі відсутній клуб, що призводить до того, що масові заходи із засудженими, які залишені в установі для роботи з господарського обслуговування, проводяться у непристосованих для цього приміщеннях.

Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 48 Конституції України)

11. У порушення вимог правила 22.5 ЄПП та Норм забезпечення, коридор та два житлових приміщення гуртожитку для засуджених, залишених для роботи з господарського обслуговування (далі – гуртожиток); приміщення для одягання та приміщення для сушіння та прасування білизни у лазні та пральні лазне-прального комплексу (далі – ЛПК); дев'ять приміщень для тимчасового перебування осіб, узятих під варту, збірного відділення; камерне приміщення № 15 установи не забезпечені баками для питної води ємністю 15 л. з водорозбірним краном, кришкою, кухлем і тазом.

Таким чином, особи, які перебувають у цих приміщеннях, не мають постійного доступу до питної води.

12. Під час вивчення стану обладнання ЛПК установи виявлено ряд порушень вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 № 849/5 (далі – Положення про організацію лазне-прального обслуговування).

Так, наявна в лазні № 2 ЛПК припливно-витяжна система вентиляції з механічним спонуканням перебуває в неробочому стані та потребує ремонту, а у пральні ЛПК установи – вона відсутня.

У ході спілкування з працівниками установи встановлено, що наявна у лазні СІЗО перукарня належним чином не обладнана та не працює близько двох років.

У пральні ЛПК приміщення для сушіння та прасування білизни перебуває у неналежному санітарно-гігієнічному стані та потребує проведення ремонтних робіт (фото 18), а приміщення санвузла з умивальником – відсутнє.

Залишення поза увагою вирішення зазначених питань призведе до погіршення якості лазне-пральних послуг, які надаються засудженим та особам, узятим під варту, а також порушуватиме право цих осіб на достатній життєвий рівень.

13. У відповідності до вимог пункту 4 розділу IV Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю, сигналізаційна система виклику застосовується для надання можливості особам, узятим під варту, та засудженим здійснити виклик персоналу і складається із кнопок, які встановлюються у камерних приміщеннях, та індикаційної панелі, що відображає інформацію про стан кнопок.

У порушення вимог вищезазначеної норми Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю, а також вимог правила 18.2 ЄПП, всі камери режимних корпусів №№ 1-4 установи сигналізаційною системою виклику, яка дозволяє засудженим та ув'язненим негайно встановлювати контакт із персоналом, у повному обсязі не обладнані.

Відсутність сигналізаційної системи виклику позбавляє можливості утримуваних осіб повідомляти персоналу установи про виникнення позаштатних ситуацій.

14. Під час перевірки стану обладнання приміщень збірного відділення установи встановлено порушення вимог Норм забезпечення, що порушує права осіб, узятих під варту, на достатній життєвий рівень.

Так, в збірному відділенні відсутня кімната для роздачі їжі, зберігання продуктів харчування і миття столового посуду, а приміщення складу для зберігання особистих речей перебуває у неналежному санітарно-гігієнічному стані та потребує проведення ремонтних робіт (фото 19).

Наявні дев'ять приміщень для тимчасового перебування осіб, узятих під варту, перебувають у неналежному санітарно-гігієнічному стані та потребують проведення ремонтних робіт (фото 20 та 21), у приміщеннях №№ 6 та 7 відсутнє опалення, у приміщеннях №№ 6 та 8 відсутній санвузол, а також у всіх дев'яти приміщеннях для тимчасового перебування осіб, узятих під варту, відсутні стіл та полиця настінна для туалетних речей.

Відсутність та неналежний стан (обладнання) вищезазначених приміщень порушує умови тримання ув'язнених, а також може призвести до порушення санітарно-гігієнічних норм через невідповідні умови зберігання харчових продуктів та особистих речей ув'язнених тощо.

15. Прогулянкові дворики №№ 3-15 установи перебувають у неналежному (занедбаному) стані та потребують проведення ремонтних робіт (фото 22 та 23).

16. У порушення вимог Порядку забезпечення речовим майном та норм належності речового майна для засуджених, які відбувають покарання в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 20.02.2012 № 280/5 (далі – Порядок забезпечення речовим майном та норм належності речового майна), не всі утримувані особи в установі забезпечені речовим майном у повному обсязі.

Так, під час відвідування камерного приміщення № 17 встановлено, що у двох утримуваних осіб матраци ватяні перебувають у незадовільному стані та потребують заміни (фото 24).

17. Окрім цього, у камерних приміщеннях, які використовуються для ізоляції порушників установленого порядку тримання, санітарні вузли обладнано перегородками відстань від яких до протилежної стіни складає близько 50 см. Таким чином, вільно відвідувати вбиральню мають можливість не усі особи, які перебувають у таких камерах (фото 25).

18. У ході відвідування представниками групи НПМ камерних приміщень, де тримаються засуджені до довічного позбавлення волі, встановлено надмірну заготованість вікон та неналежний рівень штучного освітлення.

Так, під час відвідування вищезазначених камерних приміщень рівень освітлення складав лише 0-14 люкс при тому, що згідно додатку Ж «Нормативні показники освітлення приміщень житлових будівель», Державних будівельних норм України В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.10.2018 № 264, освітленість робочих поверхонь спальних, житлових кімнат має складати 150 люкс.

Довідково: замірювання загального освітлення у камерних приміщеннях здійснювалося з використанням сертифікованого люксметра «Benetech Digital Lux Meter GM 1010».

У своїх доповідях Європейський комітет зазначає, що заходи безпеки для певних категорій утримуваних осіб доцільно вживати, але вони не повинні позбавляти останніх доступу до свіжого повітря та природнього освітлення.

Порушення права на життя (стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України)

19. Під час відвідування установи групою НПМ виявлено, що укриття для захисту засуджених та ув'язнених в особливий період відсутнє, що є порушенням вимог частини 4 статті 32 Кодексу цивільного захисту України.

Таким чином, засуджені та ув'язнені установи піддаються щоденному ризику для життя та здоров'я, залишаючись незахищеними, відповідно, у гуртожитках та режимних корпусах під час повітряної тривоги, обумовленої актами військової агресії проти України.

20. В установі порушуються вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 (далі – Правила пожежної безпеки в Україні), що може привести до ураження електричним струмом засуджених або ув'язнених, персоналу установи та становить загрозу для їх життя і здоров'я, а також може призвести до виникнення пожеж або задимлень в установі.

У відповідності до вимог підпункту 2.12. пункту 2 розділу III Правил пожежної безпеки в Україні двері електрощитових повинні утримуватися

зачиненими. Однак, під час відвідування у одному з приміщень пральні ЛПК установи двері електрощитової були відкриті (фото 26).

21. У відповідності до вимог пункту 2 розділу III Правил пожежної безпеки в Україні в установі дерев'яні елементи горючих покриттів (крокви, лати) будівель повинні оброблятися засобами вогнезахисту, які забезпечують відповідну вогнезахисну ефективність. Не менше одного разу на рік комісією установи має здійснюватися перевірка стану вогнезахисного покриття (просочення), за результатами якої складається акт перевірки технічного стану вогнезахисного покриття (просочення).

У ході спілкування з працівниками установи встановлено, що у порушення вимог Правил пожежної безпеки в Україні відповідна робота не проводилась тривалий час (протягом останніх 5-ти років).

Крім того, відповідальна за утримання вогнезахисного покриття особа наказом керівника установи не призначена.

22. Відповідно до вимог підпункту 1.20. пункту 1 розділу IV Правил пожежної безпеки в Україні в установі замір опору ізоляції і перевірка спрацювання приладів захисту електричних мереж та електроустановок від короткого замикання мають проводитись 1 раз на 2 роки.

В ході спілкування з працівниками установи встановлено, що у порушення вимог Правил пожежної безпеки в Україні відповідна робота у цьому напрямку не проводилась протягом останніх 5-ти років.

23. У порушення вимог підпункту 3.11 пункту 3 розділу V Правил пожежної безпеки в Україні пожежні щити в установі належним чином не укомплектовані (зокрема, відсутні в достатній кількості: покривало з негорючого теплоізоляційного матеріалу або повсті розміром 2 x 2 м, гаки, лопати та лом тощо).

24. Окрім цього, усупереч вимог підпункту 1.2. пункту 1 розділу V Правил пожежної безпеки в Україні адміністративні будівлі, гуртожитки для засуджених, інші відповідні будівлі, приміщення та споруди установи не обладнані у повному обсязі системою автоматичної пожежної сигналізації.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України)

25. Під час конфіденційного спілкування з утримуваними особами встановлено, що деякі із них не отримують якісної правничої допомоги від адвокатів Південно-Східного міжрегіонального центру з надання безоплатної правничої допомоги.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про попереднє ув'язнення» та статті 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» особам, взятим під варту, гарантується право на правничу допомогу, конфіденційні юридичні консультації (побачення) із захисником (захисниками) у кримінальному провадженні, адвокатом (адвокатами), юристом (юристами).

Згідно із статтею 3 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу», право на безоплатну правничу допомогу – гарантовано Конституцією України можливість громадянина України, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правничу допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правничу допомогу у випадках, передбачених цим Законом.

Так, ув'язнений **М.**, якому призначено адвоката **К.**, повідомив, що якість надання йому правничої допомоги не відповідає Стандартам якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 25.02.2014 № 386/5, та статті 3 Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

Під час відвідування зазначений ув'язнений ознайомлений із можливістю конфіденційного фіксування представниками групи НПМ подібної інформації і подальшого реагування на неї, однак, наполягав на тому, щоб питання про неякісне надання йому безоплатної правничої допомоги розглядалося із зазначенням його персональних даних.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 25 Загальна декларація прав людини, стаття 49 Конституції України)

26. Відповідно до частини третьої статті 21 Закону України «Про попереднє ув'язнення» адміністрація місць попереднього ув'язнення зобов'язана забезпечити надання медичного обслуговування особам, взятим під варту.

Згідно із пунктом 3 глави 2 розділу Х ПВР СІЗО, у СІЗО здійснюється медичний контроль за станом здоров'я ув'язнених і засуджених шляхом проведення медичних оглядів та обстежень, виявлення осіб, які потребують лікування та постійного медичного нагляду, проведення щодо них лікувально-оздоровчих заходів з метою збереження здоров'я і працездатності, амбулаторне і стаціонарне лікування відповідно до системи стандартів у сфері охорони здоров'я, клінічних протоколів надання медичної допомоги в порядку, передбаченому законодавством.

Проте, під час проведення конфіденційного спілкування із утримуваними особами надходили численні скарги щодо ненадання або неналежного надання медичної допомоги медичними працівниками, а особи, які відносяться до особливо вразливої категорії ув'язнених, повідомили про відмову медичних працівників, навіть, здійснювати їх прийом.

Інші порушення

27. Під час відвідування СІЗО групою НПМ вивчено питання ціноутворення на окремі види товарів, що знаходяться у продажу в крамниці, розташованій поруч з установою (зазначена крамниця, серед іншого, надає платні послуги родичам ув'язнених щодо дистанційного придбання різних груп товарів та їх доставки в установу).

За результатами ознайомлення з політикою формування цін на окремі види товарів, встановлено їх суттєве завищення у порівнянні з аналогічними товарами, що є у продажу в Інтернет-магазинах.

Для прикладу: вид товару під найменуванням «таз для прання на 10 л.» у крамниці поруч з установою коштує 200 грн., а на офіційному сайті компанії «Епіцентр» вартість товару з найменуванням «таз пластиковий Plast Team на 10 л.» складає 87 грн., вид товару під найменуванням «в'єтнамки резинові» у крамниці поруч з установою коштує 150 гривень, а на офіційному сайті компанії «Епіцентр» вартість товару з найменуванням «в'єтнамки Luna мульті» складає 76 грн.

Окрім цього, послуги, які надає крамниця з оформлення та доставки придбаних товарів в установу також є досить значними. Серед таких послуг: складання переліку груп товарів (вартість послуги 8 грн.) та доставка товарів в установу (вартість послуги 150 грн.).

Вартість послуг сформовано зі слів ув'язнених та засуджених з якими представники групи НПМ проводили конфіденційне спілкування.

Поряд з цим, враховуючи незначну відстань від установи до крамниці, а також режимні обмеження доступу та пересування у СІЗО цивільних осіб, представники групи НПМ дійшли висновку, що безпосередню доставку товарів ув'язненим та засудженим здійснюють працівники установи.

28. Персонал відділу нагляду і безпеки СІЗО заступає на службу на 24 години за графіком «доба через дві доби», що призводить до постійної втоми персоналу та швидкого емоційного виснаження.

Європейський комітет у пункті 93 двадцятої Загальної доповіді [СРТ/Inf (2024) 20] зазначає, що існуюча система позмінної роботи, яка вимагає від пенітенціарного персоналу працювати по 24 години на добу, є недосконалою за своєю суттю і негативно впливає на професійні стандарти.

29. Міністерством юстиції України за результатами опрацювання спеціальної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини «Про стан справ щодо недопущення в Україні катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання в 2023 році», поінформовано у листі від 15.05.2024 № 73478/5015-4-24/27, що: приміщення усіх підпорядкованих установ забезпечені меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення у відповідності до вимог Норм забезпечення; забезпечення утримуваних осіб речовим майном в підпорядкованих установах здійснюється у відповідності до вимог Порядку забезпечення речовим майном та норм належності речового майна; лазне-пральне обслуговування засуджених та ув'язнених в підпорядкованих установах здійснюється у відповідності до вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування; в підпорядкованих установах право засуджених на працю та захист від експлуатації забезпечується у відповідності до вимог чинного законодавства.

Однак, виявлені під час відвідування установи групою НПМ порушення свідчать, що зазначена у листі Міністерством юстиції України інформація не відповідає дійсності, носить суто формальний характер та створює ілюзію керованого стану справ та загального благополуччя в підпорядкованій установі.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Державній установі «Запорізький слідчий ізолятор»:

1. Проаналізувати виявлені порушення у діяльності установи та розробити відповідний план заходів щодо їх усунення та недопущення у подальшому.
2. Обладнання та використання системи відеоспостереження в установі привести у відповідність до вимог Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю.
3. Вжити дієвих заходів щодо забезпечення роздільного тримання засуджених та осіб, узятих під варту, у відповідності до вимог національного законодавства.
4. Вжити дієвих заходів щодо створення належних умов для реалізації права засуджених (ув'язнених) на приватність та особистий простір.
5. Вжити дієвих заходів щодо неприпустимості випадків трудової експлуатації засуджених. Неухильно дотримуватися вимог трудового законодавства України у частині захисту трудових прав працівників із числа засуджених.
6. Вжити дієвих заходів щодо усунення виявлених порушень у частині забезпечення засудженим та ув'язненим можливості регулярно одержувати інформацію про суспільні події по радіо, а також дотримання порядку організації дозвілля ув'язнених та засуджених.
7. Забезпечити постійний доступ засуджених та ув'язнених до чистої питної води у відповідності до вимог національного законодавства та міжнародних стандартів.
8. Обладнання приміщень та діяльність ЛПК установи привести у відповідність до вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування.
9. Обладнання та використання сигналізаційної системи виклику в установі привести у відповідність до вимог Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю.
10. Обладнання приміщень збірного відділення установи привести у відповідність до вимог Норм забезпечення та міжнародних стандартів.
11. У прогулянкових двориках №№ 3-15 забезпечити проведення ремонтних робіт.
12. Привести стан забезпечення засуджених (ув'язнених) у відповідність до вимог Норм забезпечення та Порядку забезпечення речовим майном та норм належності речового майна.
13. Вжити дієвих заходів щодо обладнання у відповідності до вимог чинного законодавства укріплення в установі.

14. Вжити дієвих заходів щодо усунення та недопущення у подальшому виявлених в установі порушень вимог Правил пожежної безпеки в Україні.

15. Провести робочу зустріч з фізичною особою підприємцем, який є власником крамниці, розташованої поблизу установи, на якій обговорити питання щодо перегляду цінової політики на товари, що є у продажу, а також щодо оплати доставки придбаних у цій крамниці товарів до установи.

16. Забезпечити перегляд графіку несення служби персоналом відділу нагляду і безпеки СІЗО з урахуванням рекомендацій, викладених у пункті 93 двадцятої Загальної доповіді Європейського комітету.

17. Вивести з експлуатації камерні приміщення, відстань між протилежними стінами яких менше 2 м.

18. Привести у відповідність до вимог чинного законодавства та міжнародних стандартів можливість доступу утримуваних осіб до вбиральні.

19. Забезпечити належний рівень природного і штучного освітлення у камерних приміщеннях установи.

20. Налагодити взаємодію з Південно-Східним міжрегіональним центром з надання безоплатної правничої допомоги щодо покращення роботи з надання правової допомоги засудженим.

21. Забезпечити безперешкодний доступ ув'язнених та засуджених осіб до лікарів на території медичної частини установи.

22. Під час щоденних інструктажів чергової зміни увагу працівників установи звертати на гуманне ставлення до засуджених та ув'язнених.

До звіту додаються: Фотознімки на 9-ти арк. в 1 прим.

**Заступник директора Департаменту –
начальник відділу інспектування об'єктів
контролю в правоохоронних, судових органах
та військових формувань Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради України
з прав людини**

Віталій ХВЕДЧУК

Фотознімки до звіту
Фото 1

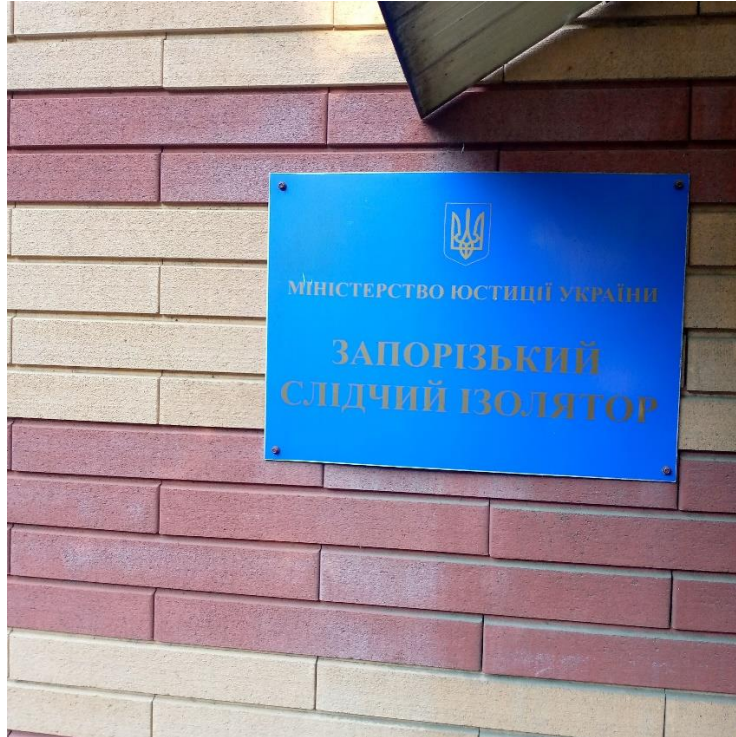

Фото 2

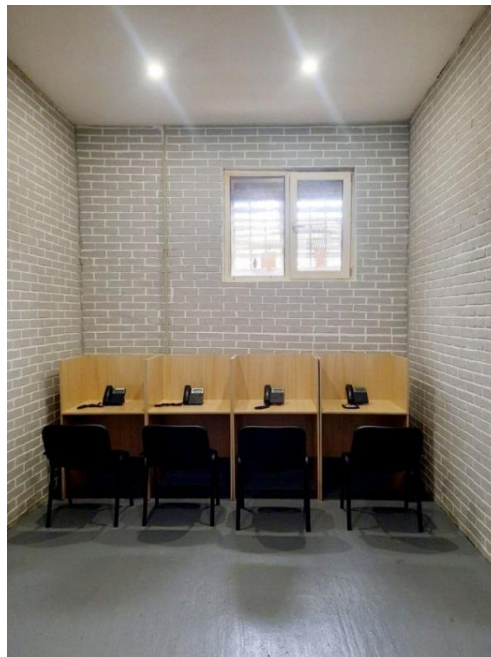
Φοτο 3

Φοτο 4

Φοτο 5

Φοτο 6

Φοτο 7

Φοτο 8

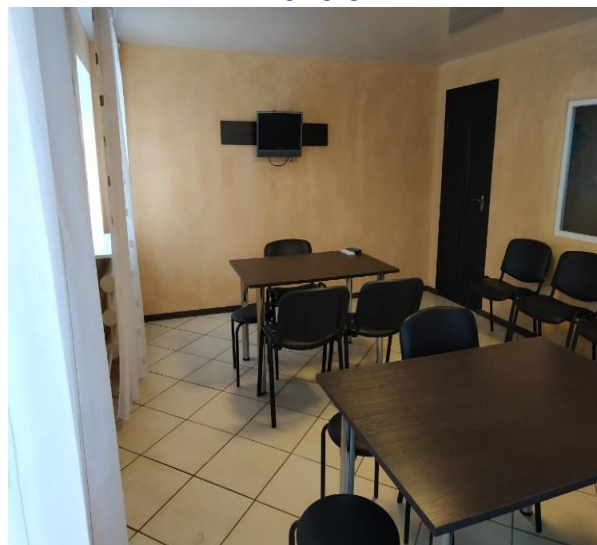

Фото 9

Фото 10

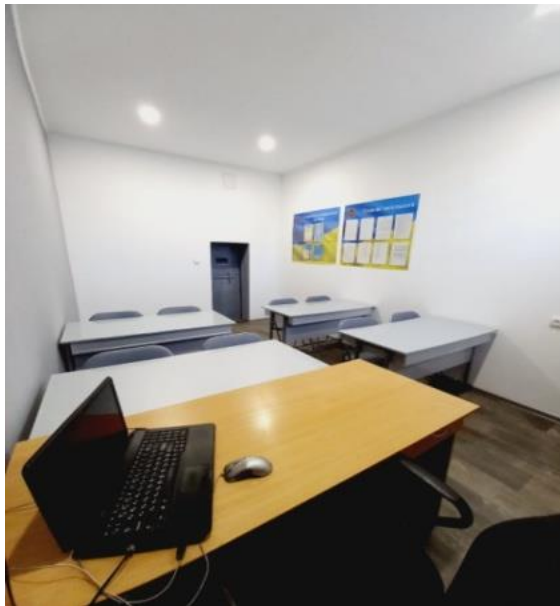

Фото 11

Φοτο 12

Φοτο 13

Φοτο 14

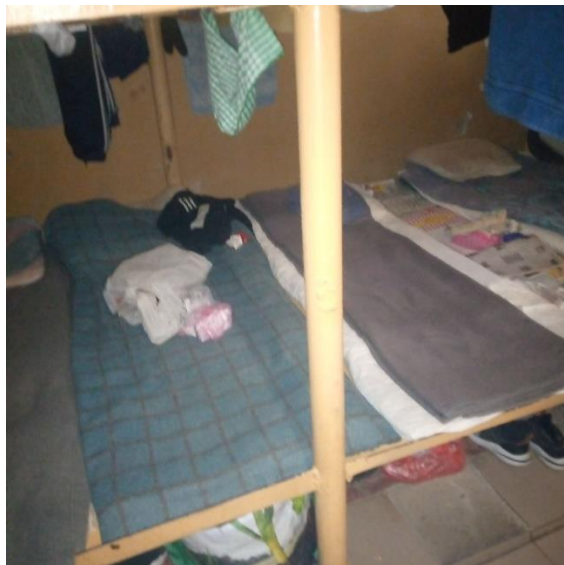
Φοτο 15

Φοτο 16

Φοτο 17

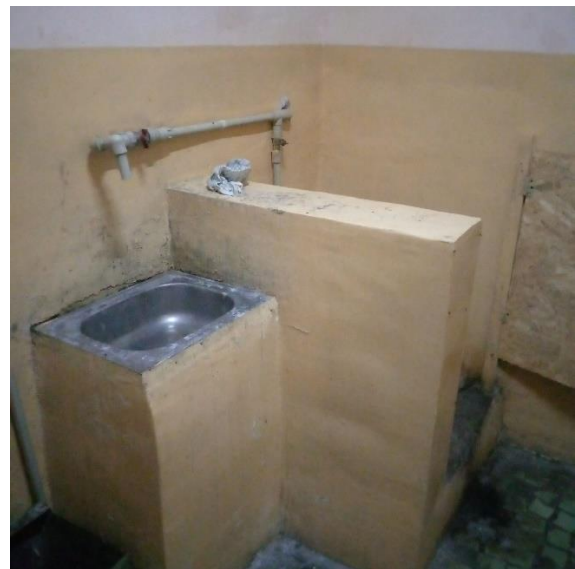
Φοτο 18

Φοτο 19

Φοτο 20

Φοτο 21

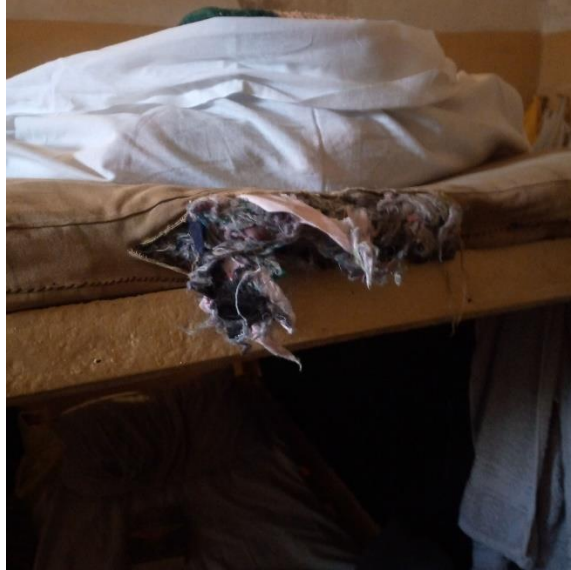
Φοτο 22

Φοτο 23

Φοτο 24

Φοτο 25

Φοτο 26

